uit een produktieproces, ongeacht het aantal daarmee gepaard gaande bewerkingen.

Uitgesloten zijn dus de bewerkte produkten die een zo kostbaar produktieproces hebben ondergaan dat de prijs van de landbouwgrondstoffen daarin slechts een marginale kostenfactor vormt.

4. Ten behoeve van de rechtszekerheid en de werkzaamheden van de administratie, leveren in het algemeen de kenmerken en de objectieve eigenschappen der produkten het beslissend criterium op voor hun indeling in het gemeenschappelijk douanetarief.

5. Waar communautaire toelichtingen terzake ontbreken, komt aan de toelichtingen bij het Verdrag van Brussel inzake de nomenclatuur voor de indeling van goederen in de douanetarieven het gezag toe van waardevol hulpmiddel bij de uitlegging van de posten van het gemeenschappelijk douanetarief.

6. Ethylalcohol van onderverdeling 22.09-A van het gemeenschappelijk douanetarief onderscheidt zich van de produkten van onderverdeling 22.09-C-V door de aanwezigheid in laatstgenoemde produkten van aromatische bestanddelen of kenmerkende smaakeigenschappen.

In de zaak 185-73

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Bundesfinanzhof, in het aldaar aanhangig geding tussen

HAUPTZOLLAMT BIELEFELD

en

OFFENE HANDELSGESELLSCHAFT IN FIRMA H. C. KÖNIG,

om een prejudiciële beslissing inzake de geldigheid van verordening (EEG) nr. 7 bis/59 van 18 december 1959 (PB 1961, blz. 71) en de uitlegging van de posten 22.09-A-II en 22.09-C-V-b van het gemeenschappelijk douanetarief,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, A. M. Donner en M. Sørensen, Kamerpresidenten, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh en A. J. Mackenzie Stuart (rapporteur), Rechters,

Advocaat-Generaal: A. Trabucchi
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de verwijzingsbeschikking en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten

Post 22.09 van het gemeenschappelijk douanetarief is onderverdeeld als volgt:

22.09: Ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden; gedistilleerde dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken; samengestelde alcoholische preparaten (geconcentreerde extracten) voor de vervaardiging van dranken;

A. Ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden.

B. Samengestelde alcoholische preparaten (geconcentreerde extracten).

C. Gedistilleerde dranken:

I. Rum, arak en tafia
II. Gin
III. Whisky
IV. Wodka
V. andere.

Artikel 38 van het EEG-Verdrag luidt als volgt:

„1. De gemeenschappelijke markt omvat mede de landbouw en de handel in landbouwprodukten. Onder landbouwprodukten worden verstaan de voortbrengelsen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de produkten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengelsen rechtstreeks verband houden.

2. Voor zover in de artikelen 39 tot en met 46 niet anders is bepaald, zijn de regels voor de instelling van de gemeenschappeliike markt van toepassing op de landbouwprodukten.

3. De produkten welke vallen onder de bepalingen van de artikelen 39 tot en met 46, zijn vermeld in een lijst die als bijlage II aan dit Verdrag is gehecht. Evenwel, binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit Verdrag, besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie, welke produkten aan deze lijst moeten worden toegevoegd.

4. De werking en de ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt voor de landbouwprodukten dienen gepaard te gaan met de totstandkoming van een gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Lid-Staten."

Daar het EEG-Verdrag op 1 januari 1958 in werking is getreden, liep de in artikel 38, lid 3, bedoelde termijn van twee jaar af op 31 december 1959.

De op grond van artikel 38, lid 3, vastgestelde verordening (EEG) van de Raad nr. 7 bis/59 houdende opneming van bepaalde produkten in de lijst van bijlage II, verscheen in het Publikatieblad van 30 januari 1961 (PB 1961, blz. 71).

Luidens artikel 1 van deze verordening worden „de volgende produkten toegevoegd aan de lijst die als bijlage II aan het Verdrag is gehecht", onder de nummers 22.08 en 22.09 van de naamlijst van Brussel:

„Ethylalcohol, al dan niet gedenatureerd, ongeacht de sterkte, verkregen uit landbouwprodukten vermeld in bijlage II van het Verdrag, met uitzondering van gedistilleerde dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken; samengestelde

alcoholische preparaten (geconcentreerde extracten) voor de vervaardiging van dranken."

Volgens artikel 2 van de verordening treedt zij op 31 december 1959 in werking. Onder de verordening is vermeld: „Gedaan te Brussel, 18 december 1959".

Artikel 191 van het EEG-Verdrag luidt:

„De verordeningen worden bekendgemaakt in het Publikatieblad van de Gemeenschap. Zij treden in werking op de in de verordeningen bepaalde datum of, bij gebreke daarvan, op de twintigste dag volgende op die van hun bekendmaking.

Van de richtlijnen en de beschikkingen wordt kennis gegeven aan hen tot wie zij zijn gericht; zij worden door deze kennisgeving van kracht."

Voor de produkten die onder post 22.09-A vallen en daarmee landbouwprodukten zijn geworden, gelden uitzonderingen op bepaalde voorschriften voor de instelling van de gemeenschappelijke markt. Op de produkten van onderverdeling 22.09-C zijn daarentegen de regels van de gemeenschappelijke markt en met name het gemeenschappelijk douanetarief van toepassing.

Ingevolge de „versnellingsbeschikking" van 26 juli 1966 moesten de nationale douanerechten op 1 juli 1968 definitief worden afgeschaft en bij importen uit derde landen worden vervangen door het gemeenschappelijk douanetarief. De in bijlage II genoemde produkten zijn uitgezonderd van deze beschikking en van verordening (EEG) nr. 950/68 van de Raad betreffende het gemeenschappelijk douanetarief, en wel krachtens artikel 2 van deze verordening.

De Duitse douanekantoren zijn dus douanerechten blijven heffen op de produkten van post 22.09-A (de landbouwprodukten), maar niet op de produkten van post 22.09-C (alcoholhoudende dranken).

De firma Offene Handelsgesellschaft in Firma H. C. König (hierna te noemen „König") voerde een produkt in, dat was omschreven als: „einfacher Trinkbranntwein, hergestellt aus Melasse-Sprit, mit Wasser auf Trinkstärke herabgesetzt".

Het douanekantoor Bielefeld hief geen douanerechten omdat het meende dat het hier ging om een alcoholhoudende drank (22.09-C).

Na onderzoek van het produkt stelde het douanekantoor vast dat het een „chemisch zuiver en volkomen neutraal . . ." produkt was dat moest worden gerekend tot onderverdeling 22.09-A van het gemeenschappelijk douanetarief. Menend dat hier dus eigenlijk sprake was van een landbouwprodukt en dat de heffing van douanerechten niet was verboden, hief het douanekantoor een recht van 110,35 DM per 100 liter.

Na bij het Hauptzollamt Bielefeld (hierna te noemen „HZA Bielefeld") tegen de naheffing vruchteloos bezwaar te hebben gemaakt, kwam König in beroep bij het Finanzgericht Münster, dat bij uitspraak van 20 november 1970 het naheffingsbesluit en het besluit tot afwijzing van de klacht vernietigde.

Het Hauptzollamt Bielefeld wendde zich met een verzoek om cassatie van deze uitspraak tot het Bundesfinanzhof, dat bij beschikking van 16 oktober 1973 besloot het geding te schorsen en overeenkomstig artikel 177 EEG-Verdrag de volgende vragen aan het Hof van Justitie voor te leggen:

1. Is verordening (EEG) nr. 7 bis/59 van 18 december 1959 (PB 1961, blz. 71) rechtsgeldig, ofschoon zij pas werd uitgevaardigd na het verstrijken van de in artikel 38 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap vervatte machtiging?
2. Zo ja, mocht de Raad van de Europese Economische Gemeenschap dan ethylalcohol, ongeacht het alcoholgehalte, toevoegen aan de lijst die als bijlage II gehecht is aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap?
3. Indien de eerste of de tweede vraag bevestigend mocht worden beantwoord, hoe moeten dan de produkten

van post 22.09-A-II en van post 22.09-C-V-b onderling worden afgebakend?

II — Samenvatting van de overwegingen van de verwijzingsbeschikking

De eerste en de tweede vraag

Het Bundesfinanzhof heeft twee bedenkingen tegen de geldigheid van verordening nr. 7 bis:

1. Verordening (EEG) nr. 7 bis/59 verscheen op 30 januari 1961, toen de in artikel 38, lid 3, genoemde termijn reeds was verstreken. Hoewel aan de verordening terugwerkende kracht was toegekend tot 31 december 1959, toen de Raad nog bevoegd was de litigieuze maatregel te nemen, maakt zulks voor de vraag geen verschil.

De bekendmaking van een verordening werkt constitutief, daar een verordening eerst tot stand komt na de voorgeschreven bekendmaking (Artikel 191 EEG-Verdrag).

2. Alleen produkten die onder de definitie van landbouwprodukten in artikel 38 vallen, konden nog aan de lijst worden toegevoegd.

In de tariefpost wordt nergens een minimum alcoholpercentage genoemd. Derhalve valt onder deze post ook voor menselijke consumptie geschikte alcohol, voorzover daarin geen bijzondere aromatische bestanddelen voorkomen. Dergelijke produkten kunnen niet als landbouwprodukten in eerste graad van bewerking worden beschouwd. In werkelijkheid moeten zij na de eigenlijke distallatie een verdere bewerking ondergaan, namelijk een verdunning door toevoeging van water.

De derde vraag

Het gemeenschappelijk douanetarief, dat krachtens verordening (EEG) nr. 950/68 (PB nr. L 172 van 22 juli 1968, blz. 1) in werking is getreden op 1 juli 1968, noemt onder post 22.09-C-V-b „andere alcoholhoudende dranken", zodat de onder deze post vallende produkten niet meer waren onderworpen aan een nationaal douanerecht.

Post 22.09-A-II omvat ethylalcohol, al dan niet gedenatureerd, ongeacht de sterkte, verkregen uit landbouwprodukten.

Artikel 2 van verordening (EEG) nr. 950/68 sluit de in bijlage II van het EEG-Verdrag genoemde landbouwprodukten uit van toepassing van het gemeenschappelijk douanetarief. De nationale douanerechten waren daarop bij invoer uit andere Lid-Staten dus nog wel van toepassing.

De afbakening tussen de beide tariefposten dient dus tegelijk als afbakening tussen het toepassingsgebied van het gemeenschappelijk douanetarief en van het nog geldende nationale tariefrecht.

III — Het procesverloop

De verwijzingsbeschikking is op 3 december 1973 ingeschreven ter griffie van het Hof.

De Raad van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door zijn juridisch adviseur D. Vignes, als gemachtigde, de Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur P. Kalbe, als gemachtigde, Ierland, ten deze vertegenwoordigd door L. J. Lysaght (Chief State Solicitor), als gemachtigde, en het Verenigd Koninkrijk, ten deze vertegenwoordigd door W. H. Godwin (Treasury Solicitor), als gemachtigde, hebben overeenkomstig artikel 20 van het Statuut van het Hof schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof heeft, op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten af te zien van instructiemaatregelen.

Bij het hof ingediende schriftelijke opmerkingen

A — Opmerkingen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen

De eerste vraag

De Commissie gaat er van uit dat de termijn van artikel 38, lid 3, van het EEG-Verdrag een vervaltermijn is en dat de Raad na afloop daarvan niet meer bevoegd was de lijst van landbouwprodukten aan te vullen. Zij stelt vast dat verordening nr. 7 bis blijkens artikel 2 op 31 december 1959, dus binnen de voorgeschreven termijn, in werking trad. Daar de verordening in 1961 werd gepubliceerd, betreft het hier inderdaad een geval van terugwerkende kracht, waartegen echter geen bezwaar kan worden gemaakt, omdat aan de terugwerkende gelding geen rechtsgevolgen zijn ontleend.

Bovendiend zegt artikel 38, lid 3, van het Verdrag niet dat de bekandmaking moet plaatsvinden binnen de termijn van de machtiging, doch alleen dat de Raad binnen deze termijn besluit. Daar een nadere aanduiding ontbreekt, had de Raad ook een vorm kunnen kiezen waarvoor geen bekendmaking in het Publikatieblad is voorgeschreven.

Ten slotte is het volgens de Commissie voldoende dat het formele besluit tot vaststelling van verordening nr. 7 bis tijdig is genomen. De opneming van nieuwe produkten in de lijst van bijlage II van het Verdrag heeft geen rechtstreekse gevolgen voor de rechtspositie dier produkten, doch biedt slechts de mogelijkheid deze naderhand onder de landbouwmaatregelen te brengen. Tot op heden bestaat geen gemeenschappelijke marktordening voor de in verordening nr. 7 bis bedoelde alcohol.

De tweede vraag

Volgens de Commissie omvat de eerste graad van bewerking alle handelingen die gericht zijn op de produktie van ethylalcohol uit landbouwprodukten, ongeacht de sterkte. De verdere bewerking omvat alle handelingen die aan deze alcohol zijn oorspronkelijk karakter ontnemen en waardoor nieuwe produkten met specifieke eigenschappen ontstaan.

Ethylalcohol van minder dan 80 graden is niets anders dan een neutraal mengsel van zuivere ethylalcohol en water.

De derde vraag

Het in post 22.09 van de nomenclatuur van Brussel gemaakte onderscheid tussen

— ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden
— gedistilleerde dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken
— samengestelde alcoholische preparaten voor de vervaardiging van dranken.

is overgenomen in de onderverdelingen van post 22.09 van het gemeenschappelijk douanetarief:

A. ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden

B. samengestelde alcoholische preparaten

C. gedistilleerde dranken.

Aan de uitdrukking „gedistilleerde dranken" *(boissons spiritueuses)* is in verband met vertaalmoeilijkheden de voorkeur gegeven boven de woorden „gedistilleerde dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken" *(eaux-de-vie, liqueurs et autres boissons)*.

Een mengsel van alcohol en water met een alcoholgehalte van minder dan 80 graden valt onder de onderverdeling 22.09-A. Een dergelijk mengsel met een alcoholgehalte van slechts 55 graden of minder, dat dus als zodanig drinkbaar is, blijft een mengsel van alcohol en water en valt onder onderverdeling 22.09-A.

Bijlage IV van het gemeenschappelijk douanetarief, dat is opgenomen in verordening (EEG) nr. 950/68, noemt de posten waarvoor concessies zijn verleend bij de algemene overeenkomst inzake tarieven en de handel (GATT). Bij likeuren, gedistilleerde dranken, alsmede niet gedenatureerde ethylalcohol, vallende on-

der de post 22.09-A, heeft de vermelding van een maximum alcoholgehalte van 45,2 % kennelijk ten doel de overeengekomen tariefconcessies te beperken tot consumptiedranken. Gebruiksklare ethylalcohol kan dus niet worden beschouwd als een alcoholhoudende drank in de zin van onderverdeling 22.09-C.

Dit vindt bevestiging in de toelichtingen op onderverdeling 22.09-A bij de nomenclatuur van Brussel.

De produkten van onderverdeling 22.09-C onderscheiden zich van de produkten van onderverdeling 22.09-A door de bijzondere zintuiglijk waarneembare eigenschappen van de alcoholhoudende dranken. Zeer zuivere ethylalcohol bezit deze eigenschappen niet en is daarom, ook al kan hij als zodanig worden gedronken, geen alcoholhoudende drank in de zin van onderverdeling 22.09-C van het gemeenschappelijk douanetarief.

De Commissie stelt voor de derde vraag als volgt te beantwoorden:

Onderverdeling 22.09-A (ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden) omvat mede mengsels van water en ethylalcohol die bij een temperatuur van 15° C een ethylalcoholgehalte hebben van minder dan 80 graden volgens de methode van Gay-Lussac, ongeacht hun feitelijk gebruik of gebruiksmogelijkheden. Onder deze onderverdeling moeten ook worden gebracht de gebruiksklare mengsels van water en ethylalcohol die geen bijzondere aromatische bestanddelen bevatten.

B — Opmerkingen van de Raad

De eerste vraag

De Raad overhandigt het Hof de notulen van de 26e vergadering van de Raad van 18 december 1959 ten bewijze dat het besluit tot toevoeging van de betrokken produkten aan bijlage II van het Verdrag op 18 december 1959 definitief genomen is.

Daar in artikel 38, lid 3, van het EEG-Verdrag niet nauwkeurig de vorm is aangegeven van de besluiten tot aanvulling van het Verdrag, staat de keuze vrij tussen een verordening en een besluit sui generis. Voor deze vraag van wetgevingstechniek die slechts één van de vele destijds op te lossen vraagstukken betreffende de vorm van rechtshandelingen was, is pas een jaar na het besluit van de Raad een oplossing gevonden.

De Raad betoogt dat de voorschriften van artikel 38, lid 3, — voorstel van de Commissie en besluit van de Raad — in acht zijn genomen. Waar het Raadsbesluit ten aanzien van de inhoud regelmatig tot stand was gekomen, had de bekendmaking hiervan slechts declaratoire betekenis, ten einde aan het besluit rechtskracht tegenover particulieren te verlenen.

Het onderscheid dat in de meeste Lid-Staten wordt gemaakt tussen de uitvaardiging en de afkondiging van een wet, waarbij de afkondiging slechts een declaratoir karakter heeft en voorwaarde is voor de werking jegens de betrokkenen, is — zo betoogt de Raad — overgenomen in het EEG-Verdrag in de artikelen 189 (uitvaardiging) en 191 (bekendmaking). De eis van bekendmaking in het Publikatieblad voor de inwerkingtreding is geen voorwaarde voor de geldigheid, maar voor de rechtskracht tegenover derden en de uitvoerbaarheid.

De Raad erkent dat de onderhavige verordening eerst na bekendmaking rechtstreeks toepasselijk kan zijn, doch wijst het bezwaar tegen de terugwerkende kracht van de hand. Hij voegt hieraan toe dat de toepassing per 1 juli 1968 van verordening (EEG) nr. 950/68 van de Raad betreffende het gemeenschappelijk douanetarief — waarvan artikel 2 de niet-toepassing van dit tarief op landbouwprodukten toelaat — voor het betrokken produkt het eerste gevolg is van opneming in bijlage II van het Verdrag.

De tweede vraag

De Raad meent dat het begrip eerste graad van bewerking niet te eng moet worden uitgelegd. De aanvankelijk in bijlage II voorkomende produkten heb-

ben het karakter van landbouwprodukten doordat zij in het Verdrag zijn genoemd. Een aantal dezer produkten zijn strikt genomen geen bewerkte produkten. De Raad meent het recht te hebben artikel 38, lid 1, envenzo uit te leggen als de opstellers van het Verdrag. Bovendien kan men zich afvragen of toevoeging van water ter verlaging van het alcoholgehalte van een gedistilleerd landbouwprodukt niet evenzeer een bewerking is als distillatie.

De derde vraag

Volgens de Raad vallen onder onderverdeling ex 22.09-A basisprodukten die uitsluitend bepaald zijn door hun chemische basissamenstelling, terwijl onder onderverdeling ex 22.09-C meer specifieke produkten vallen, die volgens nauwkeurig vastgestelde regels en met name volgens een plaatselijk overgeleverde bereidingswijze, zijn vervaardigd en die beantwoorden aan bepaalde oorspronkelijke voorschriften of zijn samengesteld volgens bijzondere recepten. Vaak gaat het hier om produkten waarvan de soortaanduiding een verwijzing naar de grondstoffen bevat. Bovendien zijn het gebruiksklare dranken.

C — Opmerkingen van het Verenigd Koninkrijk

De tweede vraag

Volgens het Verenigd Koninkrijk strekt de in artikel 38, lid 3, aan de Raad verleende bevoegdheid om produkten aan de lijst van bijlage II toe te voegen, zich niet uit tot produkten die niet vallen onder het begrip „landbouwprodukten", zoals omschreven in artikel 38, lid 1.

In het Verdrag zelf is bepaald dat de produkten van bedoelde lijst — in de oorspronkelijke redactie — onder de artikelen 38-46 van het Verdrag vallen. Bij het opstellen van deze lijst hebben de Verdragsauteurs gebruik gemaakt van een bijzondere bevoegdheid evenals bij de omschrijving van „landbouwprodukten" in artikel 38, lid 1. Het betrof hier de schepping van een communautaire *Grundnorm*.

Daarentegen bevond de Raad zich bij het uitoefenen van de bevoegdheid om produkten aan genoemde lijst toe te voegen, niet in de positie van de Verdragsauteurs, in die zin dat hij deze *Grundnorm* der Gemeenschappen kon aanvullen.

Volgens het Verenigd Koninkrijk kan men bij alcohol waaraan water is toegevoegd, niet meer spreken van een produkt in eerste graad van bewerking. De ethylalcohol die ongeacht de sterkte onder de posten 22.08 en 22.09 valt, is het resultaat van een reeks bewerkingen. Hoewel het gistingsproces eventueel de eerste bewerking kan vormen, is voor de produktie van elke soort ethylalcohol een tweede bewerking, de distillatie, noodzakelijk.

Daar de produkten van de posten 22.08 en 22.09 geen voortbrengelsen van bodem, veeteelt en visserij zijn noch produkten in eerste graad van bewerking in de zin van artikel 38, lid 1, van het Verdrag, zijn het dus geen landbouwprodukten en kunnen zij niet worden toegevoegd aan de lijst van bijlage II van het Verdrag.

D — Opmerkingen van Ierland

De tweede vraag

De produktie van ethylalcohol uit voortbrengelsen van de bodem bestaat uit meer dan één fase van bewerking. De produktie van ethylalcohol uit graan omvat vier stadia: malen, mouten, gisten en ten slotte distilleren.

Ierland betoogt dat ethylalcohol, ongeacht het alcoholgehalte, geen landbouwprodukt in de zin van artikel 38 van het Verdrag is, omdat voor de produktie daarvan uit landbouwprodukten verschillende bewerkingsstadia noodzakelijk zijn, en dat het daarom niet rechtsgeldig kan worden opgenomen in de lijst van bijlage II van het Verdrag van Rome.

De mondelinge behandeling

Overwegende dat tijdens de mondelinge behandeling op 28 maart 1974 de Raad,

ten deze vertegenwoordigd door de heer Vignes, nieuwe argumenten heeft aangevoerd, waarop de regeringen van het Verenigd Koninkrijk, ten deze vertegenwoordigd door de heer Hall Brown, en van Ierland, ten deze vertegenwoordigd door de heer Cooke, zijn ingegaan;

dat deze argumenten kunnen worden samengevat als volgt:

Naar de mening van de Raad is het Hof niet meer bevoegd krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag een prejudiciële uitspraak te doen over de geldigheid van verordening nr. 7 bis. Hoewel de verordening oorspronkelijk een besluit van een instelling der Gemeenschap was, zijn door dit besluit produkten toegevoegd aan de lijst van bijlage II van het Verdrag zelf. Met de inwerkingtreding van het Toetredingsverdrag op 1 januari 1973 heeft deze verordening hetzelfde rechtskarakter gekregen als iedere andere verdragsbepaling.

De als bijlage bij dit verdrag gevoegde akte betreffende de toetredingsvoorwaarden is blijkens Protocol nr. 19 uitdrukkelijk gebaseerd op het rechtsgeldig bestaan van verordening nr. 7 bis, daar in dit Protocol immers sprake is van de vast te stellen verordening inzake de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector alcohol. Indien verordening nr. 7 bis ongeldig zou worden verklaard, zou dit Protocol niet meer van toepassing zijn.

Noch artikel 7 van de Toetredingsakte, dat handelt over de door de instellingen genomen besluiten waarop de in deze akte vastgestelde overgangsmaatregelen zijn gebaseerd, noch artikel 8 betreffende de intrekking of wijziging van besluiten der instellingen, zijn in casu van toepassing.

De Regering van het Verenigd Koninkrijk is van mening dat Protocol nr. 19 betrekking heeft op de bevoegdheid van de Raad in 1972, doch dat het hier gaat om een in 1959 genomen besluit. Zou de redenering van de Raad juist zijn, dan zou geen enkel vóór de Toetredingsakte genomen besluit op zijn geldigheid kunnen worden getoetst. Indien echter de verordening gebreken vertoond, dan was zij gebrekkig ab ovo en kon zij niet naderhand door het Toetredingsverdrag worden gebeterd.

De Regering van Ierland is van mening dat artikel 8 van de Toetredingsakte het rechtskarakter van een verordening die door de Toetredingsakte is gewijzigd, conserveert. Als dit geldt voor de verordeningen die zijn gewijzigd door de Toetredingsakte, dan geldt het *a fortiori* voor de verordeningen die ongewijzigd zijn overgenomen. Uit Protocol nr. 19, waarin sprake is van alcoholhoudende dranken, met name whisky, blijkt duidelijk dat het niet slaat op verordening nr. 7 bis, waarin van ethylalcohol sprake is en alcoholhoudende dranken uitdrukkelijk zijn uitgesloten.

Overwegende dat de *Commissie van de Europese Gemeenschappen* ten deze was vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur P. Kalbe, als gemachtigde.

Overwegende dat de Advocaat-Generaal ter terechtzitting van 30 april 1974 conclusie heeft genomen.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Bundesfinanzhof bij beschikking van 16 oktober 1973, ingekomen ter griffie van het Hof op 3 december 1973, krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag vragen heeft gesteld inzake de geldigheid en de uitlegging van verordening (EEG) nr. 7 bis/59 van de Raad d.d. 18 december 1959 (PB 1961, blz. 71), en inzake de uitlegging van de postonderverdelingen 22.09-A-II en 22.09-C-V-b van het gemeenschappelijk douanetarief;

2 Overwegende dat bij de mondelinge behandeling de Raad op grond van de Akten betreffende de Toetreding tot de Europese Gemeenschappen van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk, de bevoegdheid van het Hof om uitspraak te doen over de geldigheid van verordening nr. 7 bis heeft betwist;

dat volgens dit betoog de litigieuze verordening als aanvulling op het EEG-Verdrag in ieder geval rechtsgeldig is geworden, zij het wellicht ook eerst door artikel 1 van het Toetredingsverdrag, luidens hetwelk de toetredende staten partij werden bij de Verdragen tot oprichting van de Gemeenschappen, „zoals deze Verdragen zijn gewijzigd of aangevuld",

dat bovendien het als bijlage bij de Toetredingsakte gevoegde Protocol nr. 19 betreffende alcoholhoudende dranken uit granen geen zin zou hebben, indien het niet zou steunen op een bestaande marktordening voor alcohol, die op haar beurt noodzakelijkerwijs de geldigheid van de bepalingen van verordening nr. 7 bis als voorwaarde stelt;

3 Overwegende dat de akten betreffende de toetreding van de nieuwe Lid-Staten hoofdzakelijk ten doel hebben het gehele, ten tijde van de toetreding geldende, Gemeenschapsrecht tot deze Staten uit te breiden;

dat weliswaar bepaalde clausules in deze akten, zoals artikel 3 van de Toetredingsakte, kunnen worden beschouwd als een erkenning door alle partijen van het bindende karakter van de besluiten of overeenkomsten, die zijn getroffen in het kader van het algemene stelsel van het Gemeenschapsrecht, doch dat geen enkele bepaling van het Toetredingsverdrag of van de bijgevoegde akten zodanig kan worden uitgelegd dat daarbij rechtsgeldigheid is verleend aan maatregelen, in welke vorm ook, welke in strijd zijn met de Verdragen tot oprichting van de Gemeenschappen;

4 dat derhalve het preliminaire bezwaar van de Raad moet worden verworpen;

De eerste vraag

5 Overwegende dat in de eerste plaats wordt gevraagd of verordening nr. 7 bis van de Raad, waarbij bepaalde produkten werden toegevoegd aan de lijst van bijlage II van het Verdrag, rechtsgeldig is, ofschoon zij pas werd uitgevaardigd na het verstrijken van de in artikel 38 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap vervatte machtiging;

dat de nationale rechter dienaangaande opmerkt dat verordening nr. 7 bis, hoewel gedateerd op 18 december 1959, eerst meer dan een jaar na het verstrijken van de in artikel 38 genoemde termijn in het Publikatieblad is bekendgemaakt;

dat het feit dat bedoelde verordening met ingang van 31 december 1959 in werking moest treden, dus op de laatste dag van bedoelde termijn, geen verandering zou brengen in de rechtssituatie, omdat de bekendmaking van een verordening constitutief werkt;

6 Overwegende dat luidens artikel 38, lid 3, tweede zin, „binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit Verdrag de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie besluit welke produkten moeten worden toegevoegd" aan de lijst van bijlage II van het Verdrag;

dat deze bepaling, waarbij de Raad werd gemachtigd te besluiten welke produkten aan de lijst moeten worden toegevoegd, na 31 december 1959 niet meer als rechtsgrondslag kon dienen voor een besluit van de Raad tot aanvulling van deze lijst;

dat echter blijkens de bewoordingen van de verordening zelf, die op 18 december 1959 is gedateerd en werd bekendgemaakt in het Publikatieblad van 30 januari 1961, vaststaat dat de Raad nog binnen de in artikel 38, lid 3, bedoelde termijn op voorstel van de Commissie had besloten de in verordening nr. 7 bis genoemde produkten in de bijlage II op te nemen;

dat aan de geldigheid van deze verordening niet wordt afgedaan doordat de bekendmaking in het Publikatieblad eerst na afloop van deze termijn is geschied, daar deze vertraging slechts van invloed kan zijn op de datum waarop de verordening voor het eerst kon worden toegepast of effect sorteren;

7 dat in dit verband het Hof niet behoeft te onderzoeken of artikel 2, eerste alinea, van de verordening, waar wordt bepaald dat zij „in werking treedt" op een vóór de bekendmaking vallend tijdstip, verenigbaar is met de algemene rechtsbeginselen, omdat de nationale rechter deze vraag niet heeft gesteld;

8 dat bij onderzoek van de eerste vraag derhalve niet is gebleken van gegronde bezwaren tegen de geldigheid van verordening nr. 7 bis van de Raad.

De tweede vraag

9 Overwegende dat in de tweede plaats wordt gevraagd of de Raad ethylalcohol, ongeacht het alcoholgehalte, aan bedoelde lijst mocht toevoegen;

10 Overwegende dat de nationale rechter, ervan uitgaande dat aan de lijst alleen produkten die beantwoorden aan de definitie van landbouwprodukten in artikel 38, lid 1, mochten worden toegevoegd, betwijfelt of deze definitie ook ehtylalcohol omvat, die bij een gehalte van minder dan 80 graden in werkelijkheid na distillatie een aanvullende bewerking ondergaat door verdunning met water;

11 Overwegende dat de beide aan het proces deelnemende regeringen betwisten dat de Raad, optredend in het kader van artikel 38, lid 3, onder welke omstandigheden ook gerechtigd was alcohol aan bedoelde lijst toe te voegen;

dat zij betogen dat de bevoegdheid van de Raad wordt begrensd door de omschrijving van landbouwprodukten in artikel 38, lid 1, en dat het de Raad niet vrijstond voor de uitlegging van het daarin voorkomende begrip „produkten in eerste graad van bewerking" aan te sluiten bij de door de Verdragsauteurs gegeven opsomming der produkten in bijlage II;

dat zij voorstellen het begrip „eerste bewerking" aldus uit te leggen dat het beperkt blijft tot één enkele bewerking van de grondstof;

12 Overwegende dat volgens de definitie van artikel 38, lid 1, landbouwprodukten zijn „de voortbrengselen van bodem, veeteelt en visserij alsmede de produkten in eerste graad van bewerking welke met de genoemde voortbrengselen rechtstreeks verband houden";

dat lid 3 van dit artikel bepaalt dat de produkten welke vallen onder de bepalingen van de artikelen 39 tot en met 46, zijn vermeld in een lijst die als bijlage II aan het Verdrag is gehecht;

dat in deze lijst niet slechts de voornaamste landbouwprodukten maar ook een zeker aantal voedingsmiddelen voorkomen, waarbij de graad van industriële bewerking van het basislandbouwprodukt verder gaat dan het stadium van eerste bewerking in enge zin;

dat het gemeenschappelijke kenmerk van deze produkten is gelegen in de nauwe economische correlatie tussen deze produkten en de basisprodukten,

zodat het niet gerechtvaardigd is op de basisprodukten de landbouwregeling en op bewerkte produkten de algemene Verdragsregels toe te passen;

13 dat de definitie van de landbouwprodukten, aan het begin van de titel betreffende de landbouw, in de praktijk geen zin zou hebben, indien zij met betrekking tot de in artikel 38, lid 3, bedoelde bevoegdheid van de Raad om in leemten te voorzien, niet zou worden uitgelegd in het licht van de doeleinden van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en in verband met de, naar de opvatting van de Verdragsauteurs onder dit beleid vallende produkten;

dat het begrip „produkten in eerste graad van bewerking welke rechtstreeks verband houden" met de basisprodukten derhalve aldus dient te worden verstaan dat het een duidelijk economische correlatie inhoudt tussen de basisprodukten en de produkten die voortkomen uit een produktieproces, ongeacht het aantal daarmee gepaard gaande bewerkingen;

dat dus zijn uitgesloten de bewerkte produkten die een zo kostbaar produktieproces hebben ondergaan dat de prijs van de landbouwgrondstoffen daarin slechts een marginale kostenfactor vormt;

14 dat er geen enkele reden is om aan te nemen dat ethylalcohol tot deze categorie behoort;

dat, waar het voor de kenmerking als produkten in eerste graad van bewerking niet in beslissende mate aankomt op het aantal bewerkingen dat noodzakelijk is om bewerkte produkten te verkrijgen, het voor de kwalificatie van ethylalcohol niet van belang is dat het na distillatie is verdund met water;

15 dat derhalve het feit dat de Raad ethylalcohol heeft toegevoegd aan de lijst van bijlage II, zonder rekening te houden met het alcoholgehalte daarvan, niet afdoet aan de geldigheid van verordening nr. 7 bis;

De derde vraag

16 Overwegende dat in de derde plaats wordt gevraagd hoe de produkten van post 22.09-A-II en van post 22.09-C-V-b onderling moeten worden afgebakend;

17 Overwegend dat post 22.09 van de nomenclatuur van Brussel zowel ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden, als ge-

distilleerde dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken omvat, ongeacht hun alcoholgehalte;

dat deze post van het gemeenschappelijk douanetarief is onderverdeeld in post 22.09-A, ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden, en 22.09-C-I tot V, alcoholhoudende dranken;

18 Overwegende dat, ten behoeve van de rechtszekerheid en de werkzaamheden van de administratie, in het algemeen de kenmerken en de objectieve eigenschappen der produkten het beslissend criterium voor hun indeling in het gemeenschappelijk douanetarief opleveren;

dat, waar op het litigieuze tijdstip communautaire toelichtingen ter zake ontbraken, aan de toelichtingen bij het Verdrag van Brussel inzake de nomenclatuur voor de indeling van goederen in de douanetarieven het gezag toekomt van waardevol hulpmiddel bij de uitlegging van de posten van het gemeenschappelijk douanetarief;

dat in deze toelichtingen is aangegeven dat post 22.09 omvat „ethylalcohol, niet gedenatureerd, met een sterkte van minder dan 80 graden zowel voor menselijke consumptie als voor industrieel gebruik", die „kan worden onderkend van de gedistilleerde dranken doordat hij geen aromatische bestanddelen bevat";

dat de postonderverdelingen 22.09-C-I tot V van het gemeenschappelijk douanetarief zijn onderverdeeld volgens in de handel bekende dranksoorten, waarvan onderverdeling 22.09-C-V een restpost vormt;

19 dat derhalve ethylalcohol van onderverdeling 22.09-A zich van de produkten van onderverdeling 22.09-C-V onderscheidt door de aanwezigheid in laatstgenoemde produkten van aromatische bestanddelen of kenmerkende smaakeigenschappen;

Ten aanzien van de kosten

20 Overwegende dat de kosten, door de regering van Ierland, door de regering van het Verenigd Koninkrijk, de Raad en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen en dat de procedure

ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Bundesfinanzhof bij beschikking van 16 oktober 1973 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1. **Bij onderzoek van de gestelde vragen is niet gebleken van gegronde bezwaren tegen de geldigheid van verordening EEG nr. 7 bis/59 van de Raad;**

2. **Ethylalcohol van onderverdeling 22.09-A-II van het gemeenschappelijk douanetarief onderscheidt zich van de produkten van onderverdeling 22.09-C-V-b van het gemeenschappelijk douanetarief door de aanwezigheid in laatstgenoemde produkten van aromatische bestanddelen of kenmerkende smaakeigenschappen.**

Lecourt Donner Sørensen Monaco Mertens de Wilmars
Pescatore Kutscher Ó Dálaigh Mackenzie Stuart

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op negentwintig mei negentienhonderdvierenzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL A. TRABUCCHI VAN 30 APRIL 1974 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

1. Het onderhavig geding vindt zijn oorzaak in een meningsverschil betreffende de douanerechtelijke indeling van een partij van een alcoholhoudend produkt die in september 1968 uit België in de Bondsrepubliek Duitsland is ingevoerd, te weten, uit *Melasse-Sprit* ver-

1 — Vertaald uit het Italiaans.